

ARAŞTIRMA

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

“Sanayicimizde sürdürülebilirlik farkındalığı artıyor”

ISO Sanayide Sürdürülebilirlik Eğilimi Araştırması'nın 2025 yılı sonuçları açıklandı. Sanayici kuruluşlarının sürdürülebilirlik skorları: Farkındalıkta; 50,33 Yaklaşımda; 31,91 ve Uygulamada; 16,14 oldu.

Istanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından Ipsos iş birliği ile Türkiye sanayisine yönelik gerçekleştirilen “ISO Sanayide Sürdürülebilirlik Eğilimi Araştırması”nın 2025 yılı sonuçları, geçen seneye kıyasla sanayi firmalarının sürdürülebilirlik konuları ile ilgili farkındalıklarında artış olduğunu ortaya koydu. Bu yıl 606 firmanın katıldığı araştırmada, 100 üzerinden yapılan puanlamayla en yüksek skora ulaşan yine Farkındalık oldu. Geçen yıl 48,97 olan Farkındalık skoru bu yıl 50,33 olarak ölçüldü. Firmaların bu yıl Yaklaşım alanındaki skorları 31,91, Uygulama skorları ise 16,14 oldu. Araştırmaya göre; Türkiye'deki sanayi kuruluşlarından sadece yüzde 16'sı karbon ayak izini hesaplarken, AB'ye ihracat yapan firmalarda bu oran yüzde 26 oldu. Firmaların sürdürülebilirlik hedef ve aksiyonlarını etkileyen en önemli etken “Kanun ve Yönetmelikler” olurken, sanayi firmaları sürdürülebilirlik uygulamaları için geçen yıl olduğu gibi bu yıl da en çok Teşvik/Finansman desteğine ihtiyaç duyuyor. Sürdürülebilirlik konusunda kamuya açık rapor yayımlayan firmaların toplam oranı ise yüzde 8 oldu. Türkiye'de ilki geçen yıl yapılan araştırmada; firmaların en yüksek skora ulaştığı alan 48,97 ile ‘Farkındalık’ olmuştu. Firmaların ‘Yaklaşım’ alanındaki skorları 34,27, ‘Uygulama’ skorları ise 18,19 olarak ölçülmüştü. Araştırma, böylece bir yıl içinde sanayi firmalarının sürdürülebilirlik ile il-

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan

gili farkındalıklarında artış olduğunu da ortaya koydu.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN KURUMLARA ENTEGRASYONU

BAŞLANGIÇ AŞAMASINDA

Türkiye'de ilki geçen sene açıklanan ve ISO'nun üyesi sanayi firmalarını sürdürülebilirlik alanında desteklemek üzere gerçekleştireceği gelecek dönem çalışmalarına yön vermesi amacı da taşıyan araştırmada; ülke sanayisinin geneli için “ISO Sanayide Sürdürülebilirlik Eğilimi Skorları” hesaplanıyor ve ‘Farkındalık’, ‘Yaklaşım’

ve ‘Uygulama’ başlıklarında üç farklı performans skoru oluşturuluyor. “ISO Sanayide Sürdürülebilirlik Eğilimi Araştırması”nın 2025 yılına yönelik yedi temel sonucuna göre; öncelikle firmaların çoğu sürdürülebilirliğin kurumsal stratejiye entegre edilmesi noktasında henüz başlangıç aşamasında bulunuyor.

Firmaların sürdürülebilirlik gündemine ilişkin bilgi seviyesi sınırlı iken, sınırlı sayıda sürdürülebilirlik hedefi belirleyenler arasında ekonomik sürdürülebilirlik ile ilgili hedefler ise merkezde yer alıyor. Dördüncü olarak Türkiye'deki sa-

nayı kuruluşlarından sadece yüzde 16'sı karbon ayak izini hesaplıyor. Firmaların sürdürülebilirlik hedef ve aksiyonlarını etkileyen en önemli etken "Kanun ve Yönetmelikler" olurken, **sanayi** firmaları, sürdürülebilirlik uygulamaları için en çok "Teşvik/ Finansman desteği"ne ihtiyaç duyuyor. Ve son olarak sürdürülebilirlik konusunda kamuya açık rapor yayımlayan firmaların toplam oranı ise yüzde 8.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK GÜNDEM BAŞLIKLARINDA BİLGİ SEVİYESİ DÜŞÜK

Araştırmaya göre; Türkiye genelinde sürdürülebilirlikle ilgili gündem başlıklarına ilişkin beyana dayalı bilgi seviyesinin çoğunlukla düşük olduğu görüldü. Paris İklim Anlaşması ve Türkiye'nin 2053 net sıfır emisyon hedefi dışındaki konularda "Hiç bilgili değilim" ve "Pek bilgili değilim" diyenlerin oranı, "Biraz bilgi sahibiyim" ve "Çok bilgiliyim" diyenlerin oranından daha fazla oldu. Ancak AB'ye ihracat yapan firmalarda tüm başlıklardaki bilgi seviyesi artış gösterdi. **Sanayi** firmalarının yüzde 25'inin de ekonomik, sosyal ya da çevresel bir konuda sürdürülebilirlik hedefi belirlediği görüldü.

AB'YE İHRACAT YAPANLARDA KARBON AYAK İZİ HESAPLAMA ORANI YÜZDE 26

Araştırmaya göre, Türkiye'deki **sanayi** kuruluşlarından karbon ayak izini hesaplayanların oranı geçen yıl yüzde 13 iken, bu yıl yüzde 16 oldu. AB'ye ihracat yapan firmalar arasında karbon ayak izini hesapladığını belirtenlerin oranı ise yüzde 26 olarak ölçüldü. Ayrıca gelecek 12 ay dikkate alındığında çevresel

sürdürülebilirliğe yönelik öncelikler arasında "düşük karbonlu enerji tüketimi" gibi karbon ayak izinin azaltılmasında doğrudan etkili olacak adımlar görece daha az sayıda firma tarafından yüksek öncelikli olarak tanımlanıyor. Buna göre iklim değişikliği ile mücadele konusunda firmaların bilinçlendirilmesi için daha yoğun bir çalışma yapılması gerektiği ortaya çıkıyor. Araştırma, sürdürülebilirliğin rekabette önemli bir faktör haline gelmesi konusunda daha fazla liderlik ve entegrasyonu gerekli kıldığını da ortaya koydu. AB'ye ihracat yapan firmalarda bu konuların daha yaygın şekilde ele alınması da uluslararası rekabetin bir sonucu olarak öne çıktı.

EN ÇOK TEŞVİK/FİNANSMAN DESTEĞİNE İHTİYAÇ VAR

Araştırma sonuçlarına göre **sanayi** firmaları, sürdürülebilirlik uygulamaları için geçen yıl olduğu gibi bu yıl da en çok "Teşvik/Finansman desteği"ne ihtiyaç duyuyor. Buna karşılık Türkiye genelinde sürdürülebilirlik projelerinin finansmanı için sürdürülebilir finans ürün ve hizmetlerini kullanan firmaların oranı bir önceki seneye göre de düşüş göstererek yüzde 10 ile sınırlı kaldı.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**: "ULUSLARARASI TİCARETTE, SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ARTIK ÖNEMLİ BİR KRİTER"

"Bulgulara göre **sanayi** kuruluşlarımız, sürdürülebilirliği kurumsal stratejiye entegre etme noktasında henüz başlangıç aşamasında olsa da sürdürülebilir-

ARAŞTIRMA

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

liği iş süreçlerine entegre ettiğini belirten firmaların oranı bir önceki seneye göre artış göstermiş.

Bulgular, AB'ye ihracat yapan firmalarda sürdürülebilirlik bağlamındaki konuları daha yaygın

şekilde ele alındığını göstermektedir. AB'nin en önemli ihracat pazarımız olması **sanayimizin** sürdürülebilirliğe eğilimini de etkilediğini gösteren bu durum, sürdürülebilirlik bağlamında yaşanan dönüşümün uluslararası ticarete önemli bir kriter halini aldığı görüşünü de desteklemektedir.

Bu noktada dönüşüm sürecinde **sanayimizin** rekabetçiliğini korumak için teknoloji odaklı üretimin önemini bir kez daha vurgulamak istiyorum. Bu kapsamdaki yatırımlar için ihtiyaç duyulan finansmana erişim ise kritik bir unsur. Türkiye'deki **sanayi** firmalarının sürdürülebilirlik konusunda aksiyonlarını hızlandırması açısından yasal düzenlemeler ise etkili bir araç olarak öne çıkıyor."

Ipsos CCO & Türkiye ESG Lideri Yasemin Özen Gürelli: "SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK, ŞİRKETLERİN İŞ STRATEJİLERİNE HENÜZ TAM ENTEGRE DEĞİL"

"2025 **Sanayide** Sürdürülebilirlik Eğilimi Araştırması, Türkiye'deki **sanayi** firmalarının sürdürülebilirliği artık şirket vizyonlarının ayrılmaz bir parçası olarak benimsediğini gösteriyor. Pek çok firma bu alanda hedefler koyarken, sürdürülebilirliğin iş süreçlerine ne ölçüde entegre edildiği firmalar arasında farklılık gösteriyor. Sürdürülebilirlik birimi ve yöneticisi bulunan firmalar bu konuda daha öne çıkıyor. Buna rağmen firmaların yalnızca dörtte biri sürdürülebilirlik hedefi belirleyerek somut adımlar atıyor. Bu durum, sürdürülebilirliğin iş stratejilerine tam olarak entegre edilemediğini gösteriyor. Firmaların bu dönüşümü daha sağlam temellere oturtabilmesi için bazı temel aksiyonlara ihtiyaç duyuluyor. Sürdürülebilirlik alanında bilgi düzeyini artırmak için sektöre özel seminerler, atölyeler ve farkındalık kampanyaları düzenlenmesi büyük önem taşıyor. Üst yönetimlerin sürdürülebilirlik stratejilerine daha etkin biçimde dahil olabilmesi için liderlik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve yönetim kurullarında sürdürülebilirliğin düzenli gündem maddesi kritik. Firmaların sürdürülebilirlik hedefleri belirlemesini kolaylaştırmak adına yol gösterici rehberlerin hazırlanması ve özellikle KOBİ'lere yönelik danışmanlık desteği sağlanması da önemli bir ihtiyaç olarak öne çıkıyor. Ekonomik sürdürülebilirlik hedefleri koyan firmaların teşvik edilmesi ve bu alanda uygulanan iyi örneklerin yaygınlaştırılması da dönüşümü hızlandıran uygulamalar arasında yer alıyor. Tüm bu

Ipsos CCO & Türkiye ESG Lideri Yasemin Özen Gürelli

öneriler hayata geçtiğinde, firmalar sadece yasal gereklilikleri karşılamakla kalmıyor; aynı zamanda sürdürülebilirliği stratejik bir kaldıraç olarak kullanarak rekabet avantajı elde ediyor."

FINANSALPUSULA

HALE

hale.tok@finansalpusula.com

TOK SAVAŞER

**Üreten
ekonomi
alarm
veriyor:
Sanayide
kırılma eşiği**

Türkiye'nin ekonomik büyümesinde en büyük payı yıllardır **sanayi** sektörü oluşturuyor. Ancak son dönemde açıklanan veriler, bu güçlü sektörün çatırdamaya başladığını gösteriyor. **İstanbul Sanayi Odası**'nın **ISO 500** verilerine göre 2024 yılında en büyük 500 **sanayi** kuruluşundan 152'si zarar açıkladı. Bir önceki yıl bu sayı 96 idi. Bir yılda zarar eden şirket sayısının yüzde 58 artması, sadece bilançolarla sınırlı bir sorun değil; aynı zamanda üretim kapasitesinin sürdürülebilirliği açısından da ciddi bir uyarı oluşturuyor.

Rakamlar ilk bakışta yanıltıcı olabiliyor. Üretimden satışlar nominal olarak artıyor, şirket bilançoları TL bazında büyüyor. Ancak TÜİK'in Y1-UFE verileriyle karşılaştırıldığında, reel üretimde daralma net bir şekilde ortaya çıkıyor. 2024'te **ISO 500**'ün üretimden satışları yüzde 36 civarında artarken, aynı dönemde üretici fiyat endeksindeki artış yüzde 41'i aştı. Böylece **sanayicilerin** üretimden net satışları reel olarak üç yıldır üst üste geriledi. Bu, **sanayinin** reel anlamda küçüldüğü anlamına geliyor. Üstelik bu yalnızca **ISO 500** ile sınırlı değil; tüm **sanayi** sektöründe

üretim endeksi 2024'ün özellikle ikinci yarısında düşüş eğilimine girdi ve 2025 yılı temmuz ayı kapasite kullanım oranı yüzde 74,2 ile son yılların en düşük seviyesine geriledi.

Sanayinin en kritik sorunlarından biri de kârlılık erozyonu. Faaliyet kârları son bir yılda üçte bir oranında azaldı. Üstelik bu düşüş, küresel enerji fiyatlarındaki oynaklık, yüksek hammadde ve işçilik maliyetleri ile iç ve dış pazardaki zayıf talebin birleşmesiyle daha da derinleşiyor. En büyük yük ise finansman maliyetlerinden geliyor. Yüksek faiz ortamı, artan kur farkı giderleri ve bankacılık komisyonları, **sanayicinin** ürettiği kârı neredeyse tamamen yok ediyor. Buzı firmalarda faaliyet kârının yüzde 90'ından fazlası finansman giderlerine gidiyor. Bu tablo, şirketlerin operasyonel olarak kâr ürettiyor görünmesine rağmen net sonuçta zarara düşmesine yol açıyor. **Sanayi** sektöründeki bu negatif imge, sadece bilançolarla ölçülecek bir sorun olmayıp; istihdam yapısını da tehdit ediyor. Türkiye'nin toplam

ISO 500 KAR/ZARAR

YIL	DÖNEM KARI	DÖNEM ZARARI	FAİZ AMORTİSMAN VE VERGİ ÖNCESİ KAR	FAİZ AMORTİSMAN VE VERGİ ÖNCESİ ZARAR
2017	422	79	488	12
2018	381	119	488	12
2019	411	89	483	17
2020	423	77	492	8
2021	405	95	489	11
2022	442	58	489	11
2023	454	98	490	10
2024	348	152	481	19

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

istihdamın yaklaşık dörtte biri **sanayi** sektörü çalışanları oluşturuyor. Ancak nitelikli iş gücünde ciddi bir kayıp yaşanıyor. Özellikle genç mühendislerin **sanayiye** olan ilgisi azalırken, düşük teknoloji üretim yapan sektörlerde ücretlerin cazibesini kaybetmesi, mavi yaka iş gücünde de kaymalara yol açıyor. Genç işsizlik oranının yaklaşık yüzde 17'ye çıktığı bu dönemde, nitelikli **sanayi** istihdamındaki bu zayıflama Türkiye'nin uzun vadeli üretim kapasitesine yönelik en ciddi risklerden biri olarak karşımıza çıkıyor.

Sorunun bir başka boyutu da teknoloji dönüşümündeki yavaşlık. Ar-Ge harcamaları artıyor gibi görünse de bu artışın üretimin teknoloji yoğunluğuna yansımaları oldukça sınırlı kalıyor. **ISO 500**'de yer alan şirketlerde yüksek teknoloji ürünlerinin payı hâlâ yüzde 7'nin biraz üzerinde gerçekleşirken, orta ve yüksek teknolojiye geçiş sağlanamadığı sürece Türkiye, düşük katma değerli üretim tuzagından çıkmakta zorlanmaya devam edecek. Bu da küresel rekabet gücünü sınırlayarak, ihracat gelirlerini baskılayacak.

Tüm bu tablo **sanayi** sektörünün karşı karşıya olduğu sorunların yalnızca konjonktürel olmadığını gösteriyor. Evet, yüksek faiz, enflasyon ve kur dalgalanmaları bugünü zorlaştırıyor. Ancak asıl mesele, uzun süredir ihmal edilen yapısal reformların eksikliği. Finansmana erişim politikalarının kısa vadeli nakit akışını koruyacak şekilde yeniden tasarlanması ve **sanayinin** risk temelli fiyatlamayla uzun vadeli sabit faizli kredi mekanizmalarına kavuşması gerekiyor. Aynı zamanda Ar-Ge teşviklerinin daha güçlü bir teknoloji dönüşümünü zorunlu kılacak şekilde kurgulanması da orta ve yüksek teknoloji üretimini payını artırmak için önem taşıyor.

Sanayi sektörü bugün Türkiye ekonomisinin yüzde 25'inden fazlasını oluşturuyor. Ancak bu payın önümüzdeki yıllarda azalması, yalnızca **sanayiciler** için değil, ülke ekonomisinin geneli için de risk oluşturuyor. Çünkü **sanayinin** kaybettiği her nitelikli iş gücü, kaybolan her üretim kapasitesi ve eriyen her kârlılık, gelecekte telafisi çok zor olacak bir boşluk yaratıyor. Türkiye'nin önünde kritik bir eşik var. **Sanayi**, finansal baskılar ve yapısal eksiklikler nedeniyle sessiz bir kan kaybı yaşıyor. Eğer bu gidişatı durduracak stratejik adımlar bugün atılmazsa, birkaç yıl içinde sadece zarar eden şirketlerin sayısını değil, üretim gücünün kalıcı kaybını da konuşuyor olacağız.

Ekonomik veri takvimi

04Ağustos 2025, Pazartesi Türkiye TÜFE (Aylık-Yıllık)
04Ağustos 2025, Pazartesi Türkiye Dış Ticaret Dengesi (Öncü)

05Ağustos 2025, Salı Japonya Hizmet/Bileşik PMI
05Ağustos 2025, Salı Çin Hizmet/Bileşik PMI
05Ağustos 2025, Salı Almanya Hizmet/Bileşik PMI

05Ağustos 2025, Salı Euro Bölgesi Hizmet/Bileşik PMI
05Ağustos 2025, Salı Euro Bölgesi ÜFE (Aylık-Yıllık)

05Ağustos 2025, Salı OECDTOFE (Aylık-Yıllık)

05Ağustos 2025, Salı ABD Dış Ticaret Dengesi
05Ağustos 2025, Salı ABD Hizmet/Bileşik PMI
06Ağustos 2025, Çarşamba Euro Bölgesi Perakende Satışlar

07 Ağustos 2025, Perşembe Çin Dış Ticaret Dengesi

07 Ağustos 2025, Perşembe Almanya **Sanayi** Üretimi

07 Ağustos 2025, Perşembe Almanya Dış Ticaret Dengesi

07 Ağustos 2025, Perşembe İngiltere Faiz Oranı
08 Ağustos 2025, Cuma Japonya Cari İşlemler Dengesi

08 Ağustos 2025, Cuma ÇinTÜFE (Aylık-Yıllık)

Ekonomi ve finans sözlüğü

Birim işgücü maliyeti: Bir ürün veya hizmetin tek bir birimini üretmek için katlanılması gereken ortalama işgücü giderlerini gösterir. Hesaplama, toplam ücret ödemelerinin aynı dönemdeki toplam üretime bölünmesiyle yapılır. Saatlik ücretlerin işgücü verimliliğine oranı olarak da tanımlanabilir. Saatlik ücretlerdeki yükseliş bu maliyeti artırırken, verimlilikteki artış tam tersine maliyeti düşürür.

Geciktilik Penceresi (GLP): Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın, ödeme sistemlerinde aksama yaşanmaması için bankalara gün sonunda sağladığı kısa vadeli likidite imkânıdır. Saat 16.00-17.00 arasında kullanılan bu mekanizma, bankaların geçici likidite açıklarını teminat karşılığı limitsiz olarak kapatabilmelerine ve aynı zamanda fazla likiditelerini gecelik vadeliyle değerlendirebilmelerine olanak tanır.